

Закривавлена шкарпетка звисала із заляклої небесно-блакитної ноги. Затуливши долонею рот, бібліотекарка витріщилася на блакитну плоть. Шкарпетка зісковзнула, упавши поруч із головою немовляти, яке досі кричало.

Вітер то здіймався, то опускався, торкаючись шкарпетки, ніби намагався підняти її, але вона вперто залишалася на місці, немов прикріплена до землі — надто важка, щоб її міг підхопити літній легіт.

Книгарка підвела очі, підняла свою потемнілу руку перед власним блакитним обличчям, ніби порівнювала колір своєї шкіри з кольором шкіри вішальника. Вона оглянула свою насичено-кобальтову плоть, потім наважилася знову подивитися на мерця, прив'язаного, навіки вкоріненого, як чорний дуб, у тверду вічну землю Кентуккі, яку так багато людей намагалися покинути.

Розділ 1

Ледве минуло п'ятнадцять годин, відколи настав новий рік у містечку Траблсом-Крік, штат Кентуккі, як мій тато поставив залицяльну свічку на підозріло довгий час.

Задоволений, він виніс її з нашого однокімнатного дерев'яного будиночка на витесаний ним власноруч ганок. Батько був сповнений надії, що 1936 рік стане роком, коли його єдина донька, дев'ятнадцятирічна Кассі Мері Картер, вийде заміж і покине свою роботу в бібліотечному проєкті «В'ючний кінь». Він сподівався, що останній залицяльник попросить її руки.

— Кассі, — гукнув батько через плече, — я пообіцяв твоїй мамі перед смертю, що подбаю про гідне життя для тебе, але майже зубожів до нитки на цих свічках, намагаючись допомогти. Нехай ця свічка погорить, донечко.

Узявшись за коване руків'я, він підняв старий чавунний свічник вище й кілька разів ладнав дерев'яний важіль, через що гніт то підіймався, то опускався вздовж спіралі.

— У мене гідне життя, — тихенько сказала я та вийшла слідом за ним на ганок, сіла на дерев'яний стілець і загорнулася в клаптикову ковдру, яку прихопила із собою.

Перший день січня приніс кучугури снігу на наше подвір'я в затоці. Тато опустив свічку й запалив ліхтар, який висів на піддашші.

Два зимові метелики прилетіли на світло, кружляючи й час від часу сідаючи поруч. Вологе від мокрого снігу повітря змішалось з деревним димом і накрило нашу крихітну хатинку, наче парасолька. Тремтячи, я закуталася в ковдру з головою, а з гір зривався пронизливий вітер, що тягнувся тихим свистом крізь хвойні дерева й голі чорні гілки.

За хвилину батько знову взяв залицяльну свічку, підніс палець над гнотом і випнув підборіддя. На його обличчі з'явилось схвалення.

— Татку, у мене чудова робота: ми заробляємо двадцять вісім доларів на місяць, доставляючи книжки на ці пагорби тим, хто потребує навчання.

— Тепер, коли шахта працює на повну потужність, я повертаюся до роботи.

Батько затиснув гніт.

— Я все ще потрібна їм...

— Мені дуже хочеться, щоб ти була в безпеці. Ти можеш померти від холоду, як і мама. Ти — все, що в мене є, Кассі. Усе, що залишилося від нашого роду. Єдина, моя донечко.

— Татку, будь ласка.

Він нахилився і прибрав пасмо волосся з моїх очей.

— Я не хочу, щоб ти скакала на цій старій шапці вгору й униз небезпечними перевалами, темними ущелинами й холодними струмками тільки тому, що уряд прагне роздавати свої дурні книжки.

— Це безпечно.

— Ти можеш захворіти. Згадай, що сталося з тією книгаркою та її конем. Варто лиш виявити нерозважливість — і от, бідолашну тварину вже покарано за помилки господині.

Сніг зривався і вихором кружляв по застеленому листям подвір'ю.

— Це було давно, татку. Мій орендований скакун жвавий і надійний. І я теж у добрій формі, як і будь-хто інший, — я подивилася на свої потемнілі руки, німі сині зрадники. Швидко засунула їх під складки тканини, змушуючи себе зберігати спокій. — Послухай. *Будь ласка*. Це гідні гроші...

— Де твоя гідність? Дехто із жіночок пліткує, що ти возиш на скелі непристойні книжки.

— Неправда. Це називається «літературою», і досить пристойною, — намагалася пояснити я, як уже багато разів до цього. — «Робінзон Крузо», Дікенс тощо, а ще журнали *Popular Mechanics* і *Woman's Home Companion*. Брошури з указівками, як лагодити зламані речі. Викрійками для шиття. Про кулінарію та прибирання. Як жити ощадливо. Про важливе, тату. Пристойні...

— *Дурниці*. Їздити верхи цими крутими пагорбами, немов якийсь чоловік, для жінки — непристойно, — сказав він. Його голос посуворішав.

— Це допомагає людям і їхнім дітям здобувати освіту, — я вказала на невеликий мішечок у кутку, наповнений журналами, які я мала доставити наступними днями. — Пам'ятаєш статтю в *National Geographic* про місце народження прадідуся в Кассі у Франції, на честь якого мене назвали? Вона тобі сподобалася...

— Чорт забирай, ти заслуговуєш на своє ім'я. І своїм свавіллям змушуєш мене лягтися! Мені не потрібна клята книжка, щоб дізнатися, звідки походить наш рід чи твоє ім'я. Нам із матір'ю все це було чудово відомо, — він насупив брови й ще трохи пововтузився з полум'ям залицяльної свічки, регулюючи його висоту як

завичай: залежно від того, хто приходить, він визначає тривалість горіння.

Тато глянув у бік струмка, потім ще раз на свічку й знову перевів погляд на берег, наче вивчав його. Він вагався: підняти чи опустити свічку, і, буркочучи під ніс, встановив її десь посередині. Дерев'яний важіль можна було закріпити вище, щоб свічка горіла довше й, відповідно, зустріч буде тривалішою, або затиснути нижче — для кавалера, якого Елайджа Картер не вважав би гідним кандидатом на руку й серце своєї доньки.

— Тату, людям потрібні книги. Це моя робота — піклуватися про тих, хто прагне знань.

— Жінка має бути берегинею домашнього вогнища, — відповів він, підіймаючи свічку.

— Але якщо я вийду заміж, УСР мене звільнять. Будь ласка, зрозумій, я ж бібліотекарка. Чому навіть Елеонора Рузвельт схвалює мій...

— Перша леді не виконує чоловічої роботи, вона — не моя незаміжня донька й не їздить у сідлі звивистими дорогами, долаючи круті гори.

— Люди там навчаються, — я знову поглянула на свої руки й потерла їх під ковдрою. — Книжки — найкращий спосіб це робити...

— Найважливіше для них — це харчі на столі. Доню, місцеві мешканці голодують. Діти недоїдають і хворіють, люди старшого віку вмирають. Ми тут тільки кісточку гриземо. Не минуло й двох тижнів, як удова Керолайн Барнс пройшла дев'ять миль, щоб урятувати своїх дітей, але намарно.

Я чула, що бідолашна жінка прийшла в місто з пелagroю і померла на вулиці. Я багато разів бачила цей висип, що з'являється від голоду. А минулого місяця

ще одна жінка, яка живе вгорі уловини, втратила через цю недугу п'ятьох із дванадцяти дітей, а ще далі за пагорбами, за місяць до цього, померла вся родина.

— Але люди кажуть, що книги полегшують їхні страждання і це найкраще, що з ними могло статися, — заперечила я.

— Вони не зможуть вижити й прогодуватися за допомогою кривульок у книжках, — тато підпалив гніт.

Його слова змусили мене замовкнути.

— І це, — він стукнув по свічнику кісточкою пальця, — це найкраще для тебе.

Високо випнута догори гола свічка здавалася розпачливою та бентежною. У сірих татових очах я помітила тривогу.

***

Це не мало значення, проте тривалий час я поділяла батькові побоювання стосовно того, що може статися зі мною, його єдиною донькою. Аж до того дня, коли почула, що Рузвельт запровадив програму під назвою «Новий курс», щоб допомогти людям у нашому регіоні під час Великої депресії. Криза тривала, скільки я себе пам'ятаю, але ось уряд раптом заявив, що нам потрібна допомога, і збирався спрямувати зусилля саме на це.

Минулого року президент створив Управління суспільних робіт США, щоб залучити жінок до праці та додати до життя мешканців Кентуккі літературу й мистецтво. Для багатьох горян це був перший досвід відвідування бібліотеки — досвід, який пробуджує жагу до більшого.

У місті я бачила оголошення, в якому жінок запрошували на роботу — верхи розвозити книжки в горах.

Через місяць після маминої смерті я, потайки від батька, заповнила анкету й подала заяву на посаду бібліотекарки проекту «В'ючний кінь».

— Вони дали *тобі* роботу? — здивувався тато, коли мене найняли минулого літа.

Я не сказала, що обійшла місцеве керівництво, відправивши заяву поштою. В оголошенні про роботу йшлося, що її можна віддати головному бібліотекареві свого міста або надіслати до Франкфорта безпосередньо завідувачеві бібліотек «В'ючний кінь». Там нічого не писалося про колір шкіри, і вже точно не про мій. Але я вирішила ризикнути й звернутися до жителів великого міста, яких ніколи не зустрічала, замість того, щоб довіритися керівництву тут, у Траблсом-Крік.

— Більше ніхто не подавав заявки? — запитав мене тато. — Ти не можеш працювати, — додав він так само швидко.

— Тату, нам потрібні гроші, це чесна робота, і...

— Дівчина, яка працює, ніколи не стане під вінець.

— Хто одружиться із синьошкірою? Хто схоче мене за дружину?

Я була впевнена, що ніхто не побереться з однією із *синіх людей Кентуккі*. Не пов'яже себе з дівчиною з губами й нігтями кольору синьої сойки, зі шкірою кольору синіх заростей навколо нашого лісу.

Я ледве могла зустрітися з кимось поглядом, боячись, що колір шкіри викаже всі мої почуття. Простий рум'янець, сплеск радості чи гніву, або раптовий переляк одразу розливалися моєю шкірою, змінюючи її м'який тон на відтінок стиглої чорниці — від цього співрозмовники тікали геть. Схоже, в останньої представниці

синіх горян, яка бентежила всіх жителів громади, усієї країни й навіть лікарів, не було особливих перспектив для заміжжя.

Старого гірського лікаря колись збила з пантелику *маленька дівчинка, яка могла ставати такою ж синьою, як знайома нам синя бабка, що пурхає в гирлах струмків Кентуккі*. Він одразу дав мені прізвисько Волошка. Щойно це слово злетіло з його вуст, воно так і прикипіло до мене.

Щоразу, коли ми говорили про це, тато казав: «Касі, у тебе є шанс вийти заміж за когось, не схожого на тебе. За когось, хто зможе витягнути тебе звідси. Ось чому я видобуваю вугілля. Ось чому працюю за копійки».

Ця ганьба висіла в повітрі й гризла мене. Люди думали, що наш рід — виродки й нічого більше. Це була неправда.

Мій прадід родом із Франції, він теж був синьошкірим. Він оселився на цих пагорбах й одружився із чистою білою кентуккійкою. Але, попри це, з-поміж їхніх дітей кілька все одно народилися синіми. Дехто з них одружився з чужинцями, але решта мусила пов'язати себе з родичами, бо не могла далеко подорожувати, як інші гірські роди, що мешкали в цих краях.

Незабаром ми, синьошкірі, рятуючись від глузувань, переселялися дедалі вище в гори. У найчорнішу частину землі. Татові тут дуже подобалося. Він казав, що так буде краще, безпечніше для мене, *останньої* представниці нашого роду. Проте читала статті в журналах про *таких* представників, як я, тільки у тваринному світі. Про лосів, мандрівних голубів. *Про їхнє вимирання*. На більшість цих тварин полювали, допоки вони всі не *зникли*. Думка про те, що я під прицілом, що вимираю,